

1

Politseijaoskond, Örebro, esmaspäev, 26. november 2018

„MU ELU ON ohus!” lausus Eva Kulitz, istudes ülekuulamisruumis kirjutuslaua taga Kristoffer Barki vastas. Punased laigud levisid Eva näolt edasi kaelale ja tema tähnilised silmad tundusid hallis päeva-valguses tumedad. Üks kolleeg oli avalduse vastu võtnud ja Bark, kes pidi juhtumiga edasi tegelema, kuulas naise juttu tähelepanelikult.

„Ma ei julge tööle minna. Ma ei jaksa enam!”

Kristoffer Bark püüdis enda ees istuvast naisest mingit pilti saada. Naine oli hirmunud ja ärritatud. Kristoffer Barki hinnangul oli naine umbes temavanune, viiekümne ümber, seljas hea lõikega pintsak, valge pluus ja seelik, tagasihoidlikult meigitud ja parajalt ümar. Pruunid juuksed olid värvitud ja lokkis ning võltsteemantidega kaunistatud lugemisprillid juustel nagu diadeem. Kristoffer sai aru, et naine on sotsiaalkindlustusametis kogenud juhtumikorraldaja, kes on kindlasti ennegi vihaste inimestega kokku puutunud. Aga nüüd sai mõõt täis. Eva oli saanud surmaähvarduse ning ta võttis seda tõsiselt.

„Oma arust ei pea ma sellega leppima, eks ju? Ma olen sunnitud tegema oma tööd vastavalt seadustele ja direktiividele, mida ma pean järgima, isegi kui see tähendab seda, et haiged inimesed kaotavad kindlustuse ning satuvad vaesusesse ja viletsusse. Poliitikud peidavad ennast argpükslikult minu seelikusabasse, kui mina pean timukat mängima, vähendamaks haigete arvu, mille nad on ise rehabilitatsioonivõimaluste halvendamisega tekitanud. Ma olen sunnitud inimestele ütleva, et nad on töövõimelised, ehkki saan väga hästi aru, et nad harilikku tööd teha ei suuda. Neid libatöökohti, mille me neile kätte juhatame ja mis ei nõua kehalist ega vaimset pingutust, pole loomulikult olemas. Aga see pole minu süü! Mina püüan aidata kindlustatuid, et neile makstaks hüvitist, mida neil on õigus saada. Ja ütlen ära neile, kes reeglite alla ei mahu. Küsimus on õigluses. Ja nüüd olen ma pesuehtsa hullu otsa sattunud.

Esimest korda kõigi nende aastate jooksul on mul tõepoolest hirm. Ma ei tea, kes see on, aga keegi ähvardab mind ära tappa ja ma tahan selle kohta avalduse teha. Mida politsei teha saab?”

„Kõigepealt kavatsen ma paluda sul jutustada, mis juhtus, Nii üksikasjaliselt, kui suudad. Selles järjekorras nagu tahad. Ma kuulan.”

Eva surus lõuapärad kokku, kinnitas pilgu ühele punktile Kristofferi pea kohal seinal ja vahtis, otsekui näeks seda stseeni oma silme ees.

„See närukael ründas mu kassi,” lausus naine ja neelatas kõvasti. „Sandistas teda niimoodi, et ma pidin ise loomaarsti juurde sõitma ja kassi magama panema. Ma ei tea, kes suudab loomale midagi nii kohutavat teha ...” Eva häälmurdus ja pisarad tikkusid silma.

„Millal see juhtus?” küsis Bark ettevaatlikult ja ulatas pataka pabertaskurätikuid.

„Laupäeva õhtul. Ma käisin Brunnsparckenis tantsimas nagu mul laupäeviti tavaks on. Muusikat tegi Jannez* ja kassa juures, kus sai sissepääsu eest maksta, oli järjekord. Ma ei andnud üleriideid riidehoidu, vaid riputasin need sinna, kus on tasuta, sest nii saab kiiremini.” Eva pühkis mööda põski veerevaid pisaraid.

„Ma olin hiljaks jäänud ja rahvast oli palju nagu ikka. Kui olin pileti eest maksnud, läksin otse tantsupõrandale. Daame on alati rohkem. Kui tahad mõnda meest õnge saada, kellega tantsida, tuleb seda teha tantsupõrandal, peab pärast tantsu lõppu kohe paluma. Mina palusin oma hea sõbra Larsi, sain terve õhtu tantsida ja jäin sinna kuni viimase tantsuni. Kui ma oma mantli tõin, oli sellel just tasku kohal suur pruun plekk. Ma katsusin järele ja seal oli minu kassi käpp ja sõnum. Ma sain kohe aru, et see on Tessani käpp. Sest tal on iga käpa peal valge laik. Ja ma karjatasin kõva häälega. Arvasin, et minestan. Lars aitas mind koju. Tessan oli õuekass ja järgmisel päeval aitas Lars mul läbi otsida terve ümbruskonna kuni Svampenini** välja. Me leidsime Tessani ühest põõsast ... verisena.

* Põhja-Jämtlandist Laxsjöst pärit bänd.

** Veetorn Örebros, mille autor on arhitekt Sune Lindström. Rajati aastal 1958.

Ma pidin ta loomaarsti juurde viima ja magama panema. Kuidas küll saab nii õelaid inimesi olemas olla?”

Kristoffer Bark ei osanud selle peale midagi vastata. „Mis sõnumis kirjas oli?”

Eva võttis plekilise ja kortsunud paberitüki, voltis lahti ja pani Barki ette. Tumepruunid kohad, mis teksti osaliselt varjasid, võisid olla veri. Ta luges: „*Viimane hoiatus: kui sa uurid edasi seda, mis sinusse ei puutu, siis sa sured.*”

Tekst oli kenasti käsitsi kirjutatud, grammatiliselt korrektne ja ilma kirjavigadeta. Paber näis olevat joonelisest spiraalkaustikust välja tõmmatud. Kui kaustiku üles leiaks, saaks kirja pandud teksti alumiselt lehelt kätte, kui pastakat piisavalt tugevasti vastu alust suruti.

„Ma saan aru, et küsimus tundub veidi taktitu, aga kas sul on käpp alles?”

„Ei, ma jätsin selle ja Tessani loomaarsti juurde. Mõtlesin, et võib-olla õmblevad nad selle tagasi – kassil on ju üheksa elu. Aga nad ei saanud midagi muud teha, kui et võtsid mu armsa kassi ära. Ma olen nii kurb, nii meeletult kurb, ta oli nii ilus kass. Nii tark ja sõbralik.”

„On sind veel ähvardatud või tehtud midagi muud, mida sa selle juhtumiga seostad?”

„Jah. Aga ma ei võtnud seda nii tõsiselt. Nädal aega tagasi oli mu auto kojamehe all mingi paber, aga ma rebisin selle puruks ja viskasin lähimasse prügikasti. Ähvardused ei ole enamasti anonüümsed nagu need siin. Tavaliselt keegi helistab, tutvustab ennast ja ütleb siis, et ma olen nõiaella ja vaadaku ma kuradi hoolega ette, või midagi selles stiilis. Aga kui ähvardaja nägu on teada, ei aja see niimoodi hirmu nahka, mitte siis, kui saad süüdistustele vastata ja seletada, et poliitikud on need, kes haigusrahade maksmise reeglid karmimaks muutsid. See pole minu idee, et haiged inimesed vaesusesse sunnitakse. Et sa teaksid, on päevi, kui ma küsin, millega ma tegelen. Aga ma pean meile antud juhtnööre järgima. Meil on ametis juristid, kes aitavad meil kohtuotsust tõlgendada, kui kindlustatud otsuse edasi kaebavad.”

„On sul meeles, mis tuuleklaasil olnud paberil kirjas oli?” küsis Bark.

„Jah. Seal oli kirjas: *Ma hoiatan sind, kuradi juhtumikorraldaia!* I-ga, mitte j-ga.”

„Kirjaviga. Kas see oli ka käsitsi kirjutatud?”

„Ei, see oli arvutiga tehtud, üsna suurte tähtedega. Fondi suurus umbes 16. Fondi nimi Calibri. Ma tean, sest kasutan seda ise. See oli tavalisel valgel augustusega paberil. Aga nagu ma ütlesin, pole mul seda sedelit alles.”

„Kas kirja teel on veel ähvardusi tulnud?”

Eva kibrutas kenasti vormitud kulme ja mõtles järele. Tema silmad muutsid taas värvi. „Kaks nädalat tagasi. Oli samuti laupäev ja Brunnsparckenis Regnbågenis tants. See on sulaselge jõutrenn, saab naha soojaks ja higiseks. Mul oli janu ja ma läksin kohvikusse limonaadi ostma. Ootamatult kutsuti mind tantsima ja ma jätsin klaasi lauale. Kui ma tagasi tulin, oli keegi sinna klaasitüki pannud. Ma rüüpasin lonksu ja suhu tuli midagi kõva ja teravat. Õnneks ei neelanud ma seda alla. Ma küsisin kõigi sealolnute käest, aga keegi ei olnud tähele pannud, et mu klaasi juures oleks käidud. Ma olin purgi ise lahti teinud ja joogi klaasi valanud.”

Eva tõusis püsti. „Ma ei saa kauemaks jääda, pean lapselapse lasteaiast ära tooma. Mu tütar kolis koos perega hiljuti siia. Daga on aasta ja neljakuune. Minu meelest oli küll liiga vara teda lasteaeda panna. Aga mu tütar ütleb, et tal pole raha, et kauemaks koju jääda.”

„Ainult viimane küsimus veel,” lausus Bark. „Oled sa oma ülemusele ähvardustest rääkinud? Ma tahaksin võimalikult pea nende juhtumite nimekirja, millega sa praegu tegeled, ja siis nende juhtumite nimekirja, millega sa oled viimasel poolaastal tegelenud. Kui on mõni või mõned, keda sa teistest rohkem kahtlustad, siis tahan ma, et sa nad nimekirjas ära märgiksid.”

„Ma olen selle peale mõelnud. Kes kindlustatutest oleks nii haige, et minu kassile viga teha. On mõned, kelle vahel valida. Ülemusele pole ma veel midagi öelnud. Ta sõitis just kooriga Viini, aga ma rääkisin asjast teiste oma rühma inimestega. Nemad arvasid, et

ma politseisse teatamisega ei venitaks. Kui olen kontrollinud, kas teabe avaldamine on lubatud, hoolitsen selle eest, et sa saad selle nimekirja.”

Eva pühkis nina ja kägrutas pabertaskurätiku kõvaks palliks. „Ma võtsin haiguslehe. Ma ei saa magada, ei suuda sellele mõtlemast lakata.”

Kristoffer Bark andis Evale oma visiitkaardi. „Kui sulle veel midagi meenub, siis helista. Kui võimalik, peaksid hoolet kandma, et sa üksi ei oleks.”

„Kuidas see käiks? Ma olen juba kolm aastat lesk. Linn, mu tütar, on ainuke, kes mul on, ja ma tõepoolest ei taha teda pabinasse ajada. Tal on oma mured. Tessanist pole ma talle veel veel rääkinud.”

Kristoffer Bark saatis Ecva Kulitzi välja ja läks edasi piirkonna politseiülema kabinetti lühikesele koosolekule. Pärast seda ronis ta kipakast trepist üles tornikambrisse. See oli ruum, mis Barki ja tema ümberpaigutatud kolleegide käsutusse oli antud. Nad oleksid pidanud seal, turvalises kauguses sündmuste keskpunktist, tegelema vanade lahendamata juhtumitega. Kristoffer oli vastu vaielnud, kui oli saanud ülesande seda rühma juhtida. Ta oli pakkunud, et on nõus madalama palgaga, kui ainult personaliprobleemidest ja muudest jamadest pääseks. Ta oli piirkonna politseiülemale Zimmermannile otsesõnu öelnud, et on politseinik ja tahab teha mitte kuraatori, vaid politseiniku tööd. Kuid ülem ei teinud tema juttu kuulmagi.

Tornikambri suured aknad avanesid kolme ilmakaarde, aknalaudadele oli pühade eel pandud punased astmelised küünlajalad. Ruumi kõrval oli kööginurgaga koridor ja kamorka, kuhu Ingrid Johansson oli ennast sisse seadnud, sest keeldus avatud kontoris töötamast. Ingrid oli Kristofferist mõne aasta vanem. See tähendab, üle viiekümne. Ta oli teenistuja ning töötanud varem kriminaalteabe talituses, KUT-s*. Rühma kuulus veel Henrik Larsson, kes oli suurepärase uurija, aga viimastel aastatel pool aega haige lapsega

---

* Rts 'kriminalunderrätteleasetjänst'.

kodus olnud – tema viis last olid sündinud aastaste vahedega ning ta elas surmahirmus, et naine jälle rasedaks jääb. Alex, kes oli hiljuti võtnud oma ema perekonnanime Berger, oli algaja politseinik. Kuidas ta psühholoogiatesti ära tegi, oli mõistatus. Nõrga impulsi-kontrolli ja puuduliku keskendumisvõime tõttu ei saanud teda pingelistes olukordades kasutada. Ja viimaks oli Sara, kes oli läbi põlenud ja haiguslehel.

Kui Kristoffer Bark võttis istet ovaalse laua ääres, kuhu kõik teised kogunenud olid, luges oma harjumustele truuks jäänud Ingrid Nerikes Allehandast surmakuulutusi. Tal oli kombeks öelda, et on vanusetrepi keskmise kõrguse selja taha jätnud ja peab harjuma, et iga päev on päev surmale lähemale. Tema lugemisprillid olid ninaotsale libisenud ja pikad hallid juuksed tööpäeva alguses pingul olnud hobusesabast välja libisenud.

„Ah et ta on siis surnud,“ sõnas Ingrid mõtlikult.

„Kes on surnud?“ küsis Alex ja heitis pika tuka pealiigutusega eemale, nii et erksad pruunid silmad nähtavale ilmusid. Ta oli pikk ja kõhetu ning ei püsinud hetkegi vagusi, kui ta asjadel ei trummeldanud, siis ümises, vilistas või patsutas ainult oma peas kõlava muusika taktis vastu reit. Nüüd tõusis ta püsti, läks jaama poole avaneva akna alla ja süütas adventiküünla otsekuu prooviks enne nädalavahetusele langevat esimest adventi. Üks seitsmest purnist valgustas nõrgemini kui teised. Oodates, millal Ingrid lugemise lõpetab ja ütleb, kes surnud on, kruttis Alex purni, nii et see vilkus. Kui midagi ei juhtunud, keeras ta purni välja ja pistis pesasse pastaka. Sädemed sundisid teda sammukese tagasi astuma ning siis kustusid ülejäänud kuus purni ja laes olev päevavalguslamp. Ruum läks pimedaks. Valgust näitasid üksnes akna taga olevad tänavalaternad.

„Pagana päralt!“ Henrik kortsutas puhmas kulme, äigas käega läbi oma pruunikate kodus püगतud juuste ja laiutas siis lõunamaise vihase žestiga Alexi käpardlikkuse peale käsi. „Tõmba juhe seinast välja, jäta küünlajalg rahule ja istu maha! Seda ei panda enne esimest adventi põlema!”

„Peab ju kontrollima, kas see töötab. Et teada, kuidas asjad töötavad, tuleb neid uurida, isegi kui see mõnikord tähendab, et nad katki lähevad. Muidu ei õpi inimene midagi,“ vastas Alex niisuguse näoga, nagu ootaks oma teo eest kiitust.

Siis viskas Henrikul, viie lapse vaevatud isal, lihtsalt üle. „Kõik, mille ligidal sina oled, läheb katki! Mis sul häda on? Kas sind pillati lapsepõlves pea ees põrandale? Jäta kõik rahule, istu maha ja ole vagusi.“

„Minu arust on kork läbi,“ lausus Ingrid ja tõusis, taskulamp käes, et järele vaadata.

„Äkki said surakat?“ küsis Henrik, olles siiski mures, et Alex sai viga. „Kui inimene elektrilöögi saab, tuleb kohe haiglasse minna. Võivad tekkida tillukesed trombid, mis jõuavad ajusse, südamesse või neerudesse. Saad sa aru, et mängisid surmaga?“

Henriku naine oli arst. Henriku enda mõtted olid kogu aeg ametis haigustega, harilikult nakkushaigustega, sihukestega, mis lõpevad surmaga. Ta helistas tihti perearsti nõuandetelefonile või otsis tõde vähem usaldusväärsetelt netilehekülgedelt. Varem oli ta ennast viis-kuus korda kuus polikliinikusse sattinud, et rahustavaid vastuseid saada. Kõlakate kohaselt nii ta oma naist kohtaski.

„Mulle näib, et kaotasid just ühest kõrvast kuulmise,“ lausus Alex, heitis Henrikule paljutähendava pilgu ja pöördus siis Ingridi poole, kes oli korgi ära vahetanud ja ruumi naasnud: „Kelle surma kuulutust sa loed?“

Bark vastas Ingridi eest: „Aga küllap sa oled seda uudistest kuulnud! See on Johannes, Örebro kõige rikkam mees. Tavaliselt kutsuti teda Johannese asemel *Your Highness*. Ta sai üheksakümmend, seega on ilmselt oma töö teinud. Ta oli insener ja tegeles kaevandusäri ja hüdroenergiaga ja susi mind söögu, kui ta polnud veel ka kingavabrikant. Või oli seda tema isa?“

Ingrid vangutas Kristofferi oletuste peale pead. „Johannese isa Ludwig tegeles kaevandusäri ja teenis oma leiutistega terve varanduse. Millega Johannes päriselt tegeles, seda ma ei tea. Oletan, et haldas raha. Räägitakse, et kui esimene põlvkond rajab ettevõtte,

juhhib järgmine põlvkond seda ja kolmas põlv lööb isade rajatu läbi.” Ingrid vaatas Barkile käskivalt otsa. „Kuidas me oma töö prioriteetid paika paneme? Oled sa Regina Zimmermanniga sellest rääkinud?”

Kristoffer noogutas. „Meil on eelmisest juhtumist veel paberitööd teha ja meile laekus avaldus, et ühte sotsiaalkindlustusameti juhtumikorraldajat on surmaga ähvardatud. Zimmermann otsustas, et me peame sellele keskendumale.” Bark andis lühidalt teada, mis Eva Kulitzi avalduses kirjas oli. „Meil on vaja tutvuda nende juhtumitega, millega ta parasjagu tegeleb, kuulata üle tema ülemus ja töökaaslased ning sõber Lars, kes ta laupäeval Brunnsparkenist koju sõidutas. Kasutame väliteenistuse kolleegide abi, et välja uurida, kas keegi nägi või kuulis Brunnsparkenis midagi, mis, võib selle ähvardusega seotud olla.”

„Tundub, et ähvardus on seotud tema tööga,” lausus Henrik. „Haigusrahast ilmajäämine on isiklik katastroof, inimene on sunnitud kõik väärtusliku maha müüma ja minema siis sotsiaalosaonnast toetust küsima. Minu meelest pole inimesed veel aru saanud, et see võib tabada kõiki, ka neid, kellel on arstitöönd. Kas tead, Bark, ma suudan aru saada, et juhtumikorraldajaid surmaga ähvardatakse, kuigi nemad on lihtsalt parlamendipoliitikute kokkuhoiuotsuste elluviijad.”

„Eva Kulitz võis paljastada mõne sobitegija või kuritegeliku võrgustiku,” sõnas Alex. „Toetuspettuste peale kulub igal aastal kakskümmend miljardit. Kuritegelikud võrgustikud tõmbavad heaolusüsteemi rahast kuivaks. Ma läheksin hea meelega sinna tööle, kui saaksin palgaks kümme protsenti kasumist.”

„Jah, paistab, et süsteem lekitab nagu sõel, kui isegi Iraagi kaitseminister saab Rootsi sotsiaaltoetuste süsteemi ninapidi vedada. Raha, mida haiged inimesed ju meeleheitlikult vajavad.”

Kui Kristoffer Bark veidikese aja pärast koosoleku lõpetas ja õiguskeskusest lahkus, meenus talle, et oli ühe asja tornikambrisse unustanud. Ta keeras ringi ja läks kõikuvast trepist üles. Iga kord oli nagu õnnekatsumine, kas konstruktsioon ikka peab umbes sajakilose mehe raskusele vastu.

Barki kirjutuslaua kõrval postamendil oli pott isalt saadud viinamarjaväädiiga. Robert Bark oli manitsenud oma poega, et too istutaks väädi sinna kohta, kus tunneb, et tahab seal tõesti elada. Viinamarjasordi nimi oli Bergslageni sinine, mis viis mõttet piirkonna politseinike sinisele vormile. Sinistel viinamarjadel oli kadakamarjade mõrkjas maitse, see sort talus karmi kliimat, külma ja toitainete nappust. Praegu tundus, et taimele meeldib oma potis väga hästi. Kristoffer Bark murdis ühe võrse ja pakkis varre enne politseimajast lahkumist märga majapidamispaaberisse ning kilekotti. Sellel teol oli eesmärk.

Õues oli külm ja hingeaur muutus valgeks suitsuks. Lumehelbed langesid tänavalaternate valguses nagu jääkristallid ning puuladvad olid kaunistatud väikeste lambikestega, mis andsid kriitvalget valgust. Kristoffer sammus bussi poole, mis pidi ta koju Tybblesse Drakensbergsgatanile viima. Ta mõtles Mia Bergerile, terapeutile, kelle juures oli Zimmermann sundinud teda käima, et ta oma raevu ja viletsa impulsikontrolli kallal tööd teeks. Miski, mida ta algul karistuseks pidas, ja ometi polnud see kõige hullem. Kõige piinarikkam oli see, et ta oli salamahti naisesse lootusetult ära armunud. Kui nad viimase teraapiaseansi ajal kohtusid, oli ta julguse kokku võtnud ja küsinud, kas Mia tahaks temaga koos õhtust süüa, kui teraapia läbi saab. Ning Mia oli tema suureks rõõmuks kutse vastu võtnud. Kristoffer polnud suurem asi armastuseavaldaja, tema anded olid teistsugused ja ta oli sellest teadlik. Tema plaan oli anda Miale viinapuuväädi võsu. Parimal juhul saab naine aru, et see on väljasirutatud käsi. Isegi kui asjalood on parasjagu pehmelt öeldes keerulised.

JUBA PAARI TUNNI eest oli pimedaks läinud. Eva Kulitz oli politseist tagasi ja istus oma köögis. Ta vaatas tütrele pinevalt otsa.

„Meie suguseltsil on kummaline ajalugu,“ ütles ta selleks, et rääkida millestki muust kui tollest jubedusest, mis oli juhtunud. Ta oli vapustatud, kuid ei tahtnud Linnile muret valmistada.

Linn istus teisel pool köögilauda ja jõi glögi, kruus kahe peo vahel. Õues oli hammustavalt külm ja Linni põsed õhetasid pärast jalutuskäiku. Ehkki Linn ema suguvõsauuringute vastu erilist huvi üles ei näidanud, rääkis Eva edasi:

„Minu vanaema Mary tegi viimase hingetõmbe samal ajal, kui mina sündisin. Tema viimases hingetõmbest sai minu esimene, kui poeetiline olla. Ehkki päris nii see ei olnud. Ma sündisin nädal aega enne tema surma. Ta leiti Svartåst kahekümnendal jaanuaril tuhat üheksasada kuuskümmend seitse. Võib-olla sain ma tol hetkel osakese tema hingest.“

Linn naeris ja raputas oma heledaid loksik juukseid, et need näo eest eemale tõrjuda. Tema silmad olid ebatavaliselt sinised ja vaatasid kergelt kõõrdi, põskedes olid naerulohud. „Ema, su häääl on nii dramaatiline.“

„See lugu oligi dramaatiline. Politsei kahtlustas mõrva. Aga nagu sa tead, ära nad seda juhtumit ei lahendanudki. Minu vanaema tõenäoliselt rünnati ja löödi selja tagant. Mõrvarelv võis olla haamer. Pärast seda visati ta jõkke. Nii et ta ei uppunud. Politsei ei leidnud kurjategijat. Polnud ühtegi motiivi. Oletati, et ta võis selili kukkuda, pea millegi vastu ära lüüa ja oli siis nii uimane, et läks jõkke.“ Eva vangutas oma väite peale pead. „Aga minu arust on see jube otsitud. Nii palju kui mina tean, oli Mary tol ajal vaimuhaiglas ning tal oli linnaluba,“ lausus ta ja küünitaskäe veel ühe piparkoogi järele. „Kui ta suri, oli ta ainult neljakümne kolme aastane, kaheksa aastat noorem kui mina praegu ja fotodel näeb ta välja nagu vanaeit, sall ümber pea, halvasti istuvad riided seljas ja hambad korrast ära.“

„Kuidas siis suguvõsaurijate rühmas läheb?” küsis Linn, kui teemast nagunii pääsu polnud.

„Parasjagu räägime DNA-st. Võid enda DNA-proovi anda ja saad teada, kellega registreerunutest ja proovi andnutest sa tõenäoliselt sugulane oled. Signe ja Hilding minu rühmast tegid seda.”

Linn pööritas silmi ja muigas. „Oled sa kindel, et tahad teada? Mis siis, kui oleme sugulased mõne vägistaja või mõrtsuka või mõne kurikuulsa maksupetturiga.”

„Igaüks peab oma tegude eest vastutama,” sõnas Eva. Ta valas neile veel glögi ja pakkus taldrikut safranikuklitega, mille oli küpsetanud siis, kui pisike Daga lõunaund magas.

Linn võttis ühe kukli ja kallutas pea veidi viltu: „Kui ma oleksin ennustaja ja mitte psühholoog, küsiks sinu käest, mida sa oma vanaema hingest arvad. Mida sa Marylt tolle viimase hingetõmbega said?”

„Võib-olla sellest ma püüangi aru saada, kes ta oli, või kes temast oleks võinud saada, kui ta oleks saanud elada oma elu nii, nagu tahtis. Meie suguseltsi musikaalsus on kusagilt pärit. Ma käisin terve lapsepõlve laulutundides ja sain mitu stipendiumit, ehkki see ei viinud muusikukarjäärini, ja sina mängid nii ilusasti tšellot, et inglid nutavad. Minu isal polnud üldse muusikalist kuulmist, nii et sealt see küll tulnud ei ole. Ka sinu isa ei olnud musikaalne.” Eva märkas, et Linn oli kuulamast lakanud. Tütar vahtis aknast välja, nagu oleks tont näinud. „Linn, mis on? Kas midagi on juhtunud?”

Linn pööras näo uuesti Eva poole ja tõstis pilgu. „Mulle tundus, et õues oli keegi, kes vahtis aknast sisse. Aga küllap ma olen lihtsalt paranoiline, psühholoogina näed ju igasugu hulle.” Ta puhkes naerma ja püüdis muiata. „Unusta ära. Ma olen ainult natuke stressis. Tööd on palju. Kui ma oma vastuvõtu avasin, ei uskunud ma, et rahaasju on nii raske käima saada. Mul on küll rohkem patsiente, kui ma vastu võtta jaksan, ja osa neist on üpris – pidurdamatud.”

„Kas tahad millestki rääkida?”

„Praegu on kõige raskem juhtum üks naine, kellel on kompleksne isiksusehäire vorm, antisotsiaalsete sugemetega ebastabiilne

isiksusehäire ja nartsissism. Ta on hasartmängusõltlane ja oma majandusliku olukorra täitsa tuksi keeranud. Praegu on ta haiguslehel, sest ei suuda minna töö juurde, kus ta on peaaegu kõigilt raha laenanud. Ta ei näe kõiges selles enda süüd mitte üks raas. Tema silmis on kõik mustvalge ning ta vihkab inimesi kordamööda. Teismelisena kaldus ta enesevigastamisele.”

„Tundub keeruline.”

„Jah. Siis on üks teine patsient, äsja emaks saanud naine, kes usub, et teeb oma lapsele viga. Et läheb hulluks ja viskab beebi aknast välja või suskab teda noaga. Ta on majast kõik terariistad ära koristanud ning akendele riivid ja lukud ette pannud. Minu arvates on tegemist sundmõtetega. Ausalt öeldes ei usu ma, et ta oma lapsele viga teeb, aga mõnikord tunduvad tema neurootilised fantaasiad kohutavalt realistlikud.”

„Temast on julge tegu seda sinule rääkida,” arvas Eva. „Ma saan aru, et see rõhub sind.”

Linn noogutas ja jätkas: „Ja veel on mul üks vanem naine, keda piinab raske süütunne. Ta on ennast isoleerinud ega taha inimesi näha. Asi on arenenud sotsiaalseks foobiaks ning ta keeldub koduhooldajat sisse laskmast. Tütar käib temaga iga kord minu vastuvõtul kaasas. See vana naine töötas kuuekümnendate aastate lõpus Västra Markis meditsiiniõena. Tal oleks vaja rääkida, mis seal toimus, aga ta ei suuda selle peale mõelda. Ta on habras ja ma ei saa talle survet avaldada, ainult paluda ja julgustada teda südant kergendama.

„Västra Markis? Nii oli tolle vaimuhaigla nimi. Tahaks teada, kas ta vanaema Maryga kunagi kohtus.” Eva vaatas tütrele uurivalt otsa. „Aga asi pole ainult töös, eks ju, Linn? Kuidas teil kodus läheb?”

Linn pigistas silmad kinni ja ta kehast käis läbi võbin. Oli näha, et ta peab ennast koguma. Ütlemaks seda, mida ütleva peab. „Ma mõtlen lahutada. Niimoodi enam ei saa. Võiks ju mõelda, et minul kui psühholoogil peaks olema strateegia, kuidas lahendada seda konflikti, kuhu mina ja Joar oleme sattunud. Aga nii see asi ei käi. Ma ei kannata seda, et ta mind puudutab, kuna olen ta peale nii

tige, aga ometi igatsen ma lähedust. Igatsen, et kõik oleks nii nagu enne. Imelik, eks ole?”

„Pärast seda, kui te siia kolisite, olen ma aru saanud, et teie vahel ei ole kõik korras. Milles asi tegelikult on?”

Eva oletas, et asi on rahas. Joar oli skulptor ja valas betoonist skulptuure. Omapäraseid asju, millele oli lisatud rohelisi ja pruune klaaspudeleid, ja millele oli raske kusagil kohta leida. Ta ei müünud kunagi midagi. Tolle kuuri üür, kus ta toimetas, oli 5000 kuus. Mingit tööd seal vist ei käinudki ja enamuse ajast veetis mees arvuti taga, et uuteks vormideks inspiratsiooni saada ..., nagu ta ütles.

Linn ohkas häälekalt. „Mitte midagi suurt pole juhtunud. Ühtegi erilist sündmust. Kõik on sihukesed väikesed ärritusmomendid, mis on mäekõrguseks kasvanud. Tavalised vanad. Ta istub ninapidi arvutis. Ma tuletan talle meelde, et tema kord on nõud masinasse panna ja välja võtta. Tema istub ikka arvuti taga. Ma tuletan uuesti meelde. Tema ohkab, pööritab silmi ja saab vihaseks. Mina teen õhtuks süüa. Tema võtab oma taldriku, jätab minu köögilaua äärde, istub arvuti taha ja mängib oma neetud mängu. Ta istub ööd läbi üleval ja magab päevad maha, kui mina teda tööle minnes voodist välja ei aja. Tema ohkab. Mina vihastan ja olen pettunud. Tema ohkab jälle ja teeb nõudepesumasina tühjaks, kui olen talle peale käratanud. Kui ta on nõud masinast välja võtnud, on ta oma soorituse üle nii uhke ja ootab, et ma oleksin rõõmus ja tänulik. Aga tööpind pole ära kuivatatud, pliidi peal on üleajanud kartulikeeduvee jäljed, laud puru täis ja Daga tooli all toidujäänused hanges. Majapidamispaper on otsas, sest tema on viimase tüki võtnud, prügiämber ajab üle ja tema seda EI NÄE. Tema arvates elame me võrdset elu. Kuigi ta ütleb, et armastab mind, kasutab ta abitud mängides mind ära. Ma saan pahaseks ja siis tigidaks, aga ma ei jaksa iga kord naaksuda või rohkem plahvatada. Mu viha pöördub sissepoole, ma kaotan seksiisu ja tunnen, et põlgan teda. Iga pettumusega natuke rohkem.”

„Kas te olete sellest tõsiselt rääkinud?” küsis Eva ja tundis, et temasse valgub pahameel. Ta hammustas keelde, et mitte otse välja öelda, mida ta oma väimehest arvab.

„Kui ta ninapidi arvutis on, pole jutuajamiseks kohta. Ma tean, mida ma endale ütlesin, kui iseenda patsient oleksin. On ainult kaks võimalust: lepi sellega või tee minekut. Parasjagu kogun ma jõudu, et öelda talle, et tahan lahutada. Ja samal ajal on mul hirm, kuidas ta Daga eest hoolitsemisega hakkama saab, kui peame hooldusõigust jagama. See mind kõige rohkem tagasi hoiabki. Ta ei pane tähele, millal on aeg mähkmeid vahetada, ta ei hooli lapse turvalisusest. Ta jätab suitsukonid, veiniklaasid ja oma unerohud lagedale, kuigi Daga võib need kätte saada. Ma ei julge teda meie lapsega kahekesi jätta.

Ma ei usu ka, et ta Daga eest kenasti hoolt kannaks. Ta on selleks liiga enesekeskne. Miski ei tohi segada. Nii kaua, kuni Daga on armas, võib ta lapsega mürada, aga nüüpea kui midagi vaja on, põikleb kõrvale. Ma tahan ainuhooldusõigust, aga hooldusvaidlus võib olla igavesti räpane ja vastik. Minu meelet tunneb Joar, et plahvatus on ligidal. Viimasel ajal on ta hakanud õelutsema, õelnud, et ma olen inetu ja igav, et kui ma temaga seksida ei taha, võib ta kergesti kellegi teise leida. Välja minnes keeldub ütlemast, kuhu ta läheb.”

Linni jutustuse ajal oli Eva hingepõhjani vapustatud. „Arvad sa, et tal on keegi teine? Et ta provotseerib sind, et *sina* ohjad enda kätte võtaksid ja lõpu teeksid? See pole vist kuigi tavatu.”

„Ma ei tea. Ma ei tea üldse, mida uskuda. Kõik kisub metsa poole, ema, ja ma ei tea, mida teha. Sest üksipuha kui haige see tundub, aga ma armastan teda või armastan vähemalt seda mõtet, mis meil kooselu alustades oli. Ma lihtsalt ei teadnud, et see olen mina ... et mina olen sunnitud meie suhtes kogu vastutuse enda peale võtma.” Linn sulges silmad ja surus nutu maha.

Eva tõusis ja läks teisele poole lauda, et oma suurel tüdrukul ümbert kinni võtta. Äiutas teda oma embuses nagu siis, kui ta väike oli. Lausumata ainsatki sõna, mis pisendaks õigust ennast välja nutta ja ahastust tunda. Ainult ema süli.

Linn küünitas käe salvräti järele ja nuuskas nina. „Mis sa arvad, kas sa saaksid homme õhtul Daga järele vaadata? Ma panin Frimises laua kinni. Joar ja mina peame rääkima. Kui me kodus oleme, ei saa teda arvuti tagant ära.”

„Muidugi, loomulikult. Ta võib ööseks siia jääda ja ma viin ta hommikul lasteaeda.”

„Aitäh, ema. Mis ma ilma sinuta teeksin?” Linn pühkis silmad käeseljaga kuivaks. „Kuidas sinu ja isa vahel asjad olid? Te ju ka tülitsete. Terve minu lapsepõlve tülitsete.”

„Jah, aga mitte tööjaotuse pärast. Tema ema oli kokk ja nagu sa tead, armastas ta süüa teha ning mina võtsin koristamise ja pesupesemise oma hooleks. Tal oli silma selle peale, mida on tarvis teha.”

„Mille pärast te siis kaklesite?”

Eva oletas, et Linn tahab jutu oma õnnetuselt kõrvale juhtida, et ta ei jaksa enam Joarist rääkida. Ta vaagis hetke endamisi ja otsustas siis täiesti aus olla.

„Isa ja mina riidlesime, sest mina olin rumal ja arg. Ma ei sõandanud uskuda, et ta mind armastab ja minu juurde jääb. Otsisin kogu aeg tõendeid selle kohta, et ta jätab mu maha, ja tegin plaane, kuidas lahkuminekut üle elada. Ma flirtisin häbitult, et mul oleks mingi tagavaratee juhuks, kui ta mu maha jätab. Aga ta jäi paigale ja armastas mind kuni surmani. Mõelda vaid, kui ma oleksin teadnud, siis poleks mul vaja olnud nii palju asjatult närviitada. Ma tahtsin kontrolli, aga elul pole justkui mingeid garantiisid.”

Linn hoidis ikka veel Eva ümbert kinni. „Sinu ema oli ju üksik-ema ja suri, kui sa pisike olid, ning sa sattusid kasuperesse. Sinu puudulik usaldus tuleneb loomulikult sellest, et sa kaotasid oma ema. Oma ainsa turvatunde.”

Eva ajas selja sirgu ja istus oma kohale köögilaua ääres. „Ma vaevu mäletan teda ja ma armastasin oma kasuvanemaid. Mul poleks saanud paremini minna.”

„Ja ometi on see olemas, hirm, et sind maha jäetakse. Oled sa kunagi teraapiasse minekule mõelnud?”

Magamistoast kostev hääl sundis Linni laua tagant tõusma. Daga oli ärganud ja Eva pääses küsimusele vastamisest.

Linn naasis kööki, unesegane Daga süles ja vaatas hämmeldunult ringi. Alles praegu avastas ta, et midagi on puudu. „Kus kassikast ja Tessani söögikausid on? Ema, mis on? Miks sa nii imeliku näoga oled?”

„Mingi hull tegi meie kassile viga, nii et ma pidin loomaarsti juurde minema ja ta magama panema. Mind on ähvardatud.”

„Aga miks sa pole midagi öelnud? Miks sa seda kohe ei öelnud?”

3

KUI LINN JA Daga olid koju läinud, vajus Eva uuesti köögilaua taha. Ta oli pidanud rääkima, mis tema kassiga juhtus, ja Linn oli muidugi kõvasti pabinasse läinud. Eva südametunnistus vaevas selle pärast, ehkki ta ei saanud sinna midagi parata, et üks hull oli teda surmaga ähvardanud. See polnud esimene kord ja arvatavasti mitte ka viimane. Aga seekord oli asi päriselt. Linn oli seda hästi tõsise häälega öelnud. See, kes sadistlikul viisil looma tapab või teda vigastab, on valmis ka kaugemale minema.

Eva tiirutas närviliselt oma kolmetoalises korteris. Kortermajas valitses vaikus. Ta polnud varem selle peale mõelnud, aga praegu tundus, et esimesel korrusel pole turvaline elada.

Oli saatuse iroonia, et tema elutoa aknast paistis kätte veetorn Svampen. Torni tipust, maapinnast 58 meetri kõrguselt, oli tema ema ühel 1971. aasta maihommikul surma viskunud. Eva ema võttis endalt elu, ehkki oli nelja-aastase tütre ainuke hooldaja. Räägiti, et põhjuseks oli imetamisega seotud depressioon, mida polnud ravitud. Küllap oli Gunilla tundnud kõige sügavamad meeleheidet, mõelnud, et muud teed ei ole, et tema väikesele tütrele oleks kõige parem see, kui tema kaoks.

Eva värises üle keha, kui fantaasia maalilis piinavaid pilte sellest, kuidas ema keha võis pärast asfaldile kukkumist välja näha. Ei, ta ei tohi selle peale mõelda. Ta katsus kõik muremõtted eemale peletada ja millelegi muule keskenduda. Pähe kerkis ammune mälestus sellest, kuidas ta pidi tükk aega tagasi Gleisner & Åbergist mantli ostma. Poes oli ta kohanud Gunilla endist töökaaslast, kes rääkis, et Gunilla oli tahtnud õppida. Et see oli olnud tema suurim soov,